

11.5.2009

Dnro 3555/4/07

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Jari Pirjola

MAASTA POISTAMISPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ONGELMIA

1

KANTELU

Kantelijat arvostelivat kirjeessään Ulkomaalaisvirastoa (nykyään Maahanmuuttovirasto) ja Lahden kihlakunnan poliisilaitosta ruandalaisen A:n turvapaikka-asiassa. Kantelijoiden mielestä Ulkomaalaisvirasto toimi virheellisesti, koska se ei asianmukaisesti käsitellyt A:n uutta turvapaikkahakemusta. Asiassa oli kantelijoiden mielestä myös epäselvää se, oliko Lahden poliisilaitos tosiasiasa saanut huhtikuussa 2007 korkeimmalta hallinto-oikeudelta tiedon, jonka mukaan korkein hallinto-oikeus ei myönnä A:lle valituslupaa. Kantelijat toteavat, että korkeimman hallinto-oikeuden päätös oli päivätty vasta marraskuulle 2007. Kantelijat katsovat, että A:n asian käsittely rikkoi hänen oikeusturvaansa.

3

RATKAISU

3.1

Keskeiset tapahtumat

Saatujen selvitysten mukaan Ruandan kansalainen A haki turvapaikkaa Suomesta Kotkan kihlakunnan poliisilaitokselle 25.5.2005 jättämällä hakemuksella. Ulkomaalaisvirasto teki 5.10.2006 kielteisen päätöksen turvapaikkaa ja oleskelulupaa koskevaan hakemukseen ja päätti käännättää hänet kotimaahansa Ruandaan. A valitti Ulkomaalaisviraston päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen, joka 2.3.2007 tekemällä päätöksellä hylkäsi valituksen. A valitti hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka 1.11.2007 hylkäsi valituslupahakemuksen. Helsingin ulkomaalaispoliisi käännytti A:n kotimaahansa Ruandaan 29.11.2007.

Ulkomaalaisviraston 5.10.2006 tekemä kielteinen turvapaikka- ja oleskelulupapäätös annettiin A:lle tiedoksi Lahden kihlakunnan poliisilaitoksella 13.5.2006 englannin kielellä. Tiedoksianto tapahtui Lahden kihlakunnan poliisilaitoksella, koska A:n kotiosoite oli Lahdessa. Helsingin hallinto-oikeuden 2.3.2007 tekemä kielteinen ratkaisu saapui Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle 7.3.2007. Lahden kihlakunnan poliisilaitos tiedusteli 3.4.2007 korkeimmasta hallinto-oikeudesta, tullaanko A:n maasta poistamista koskevassa asiassa tekemään täytäntöönpanon kieltoa koskeva päätös. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta ilmoitettiin, ettei asiassa ole tehty eikä tulla tekemään täytäntöönpanokieltoa. Tämän jälkeen Lahden kihlakunnan poliisilaitos kutsui A:n Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle maasta poistamisselvityksen antamiseksi. A saapui Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle 3.4.2007 klo 12. Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen vanhempi rikoskonstaapeli selvitti A:lle, että hänen maastapoistamispäätöksensä on täytäntöönpanokelpoinen ja tiedusteli A:n vapaaehtoisuutta maasta poistumi-

seen sekä matkustusasiakirjan hankkimiseen. A ilmoitti haluavansa keskustella asiasta lakimiehensä kanssa ja tuolloin sovittiin, että A palaa poliisilaitokselle samana päivänä klo. 15. A ei saapunut poliisiasemalle sovittuna ajankohtana. Lahden kihlakunnan poliisimiehet kävivät samana päivänä tavoittelemassa A:ta hänen kotiosoitteestaan Lahdessa. Tuolloin havaittiin, että A oli kerännyt kaikki tavaranasa asunnostaan ja poistunut. Tämän vuoksi A etsintäkuulutettiin. Häntä ei tavoitettu ennen uuden turvapaikkahakemuksen jättämistä.

A haki uudelleen turvapaikkaa Suomesta Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle 28.9.2007 jättämälään hakemuksella. Ulkomaalaisvirasto jätti hakemuksen käsittelemättä ja lähetti sen korkeimpaan hallinto-oikeuteen siellä käsittelyssä olleen valitusasian lisämateriaaliksi. Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen vanhempi rikoskonstaapeli tiedusteli 17.10.2007 korkeimmalta hallinto-oikeudelta, onko asiaan annettu täytäntöönpanokieltoa. Puhelimitse annetun tiedon mukaan asiassa ei ollut vireillä täytäntöönpanokieltoa koskevaa asiaa.

18.10.2007 A:ta lähdettiin tavoittamaan toisesta Lahden osoitteesta, josta hänet tavoitettiin. A ilmoitti kieltäytyvänsä lähtemästä Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle. Jonkin aikaa kestäneen keskustelun jälkeen A ilmoitti menevänsä WC:hen. Hän lukitsi oven mennessään. Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen vanhempi rikoskonstaapeli tiedusteli tuossa yhteydessä sitä, oliko WC:ssä lääkkeitä tai muita sellaisia esineitä, jolla A voisi yrittää vahingoittaa itseään. Kysely johtui siitä, että A oli ennen WC:hen menoa ilmoittanut kuolevansa ennen kuin palaisi Ruandaan.

A oli hetken aikaa WC:ssä, jonka jälkeen häntä pyydettiin englannin kielellä tulemaan sieltä pois. A vastasi englanniksi olevansa pahoillaan siitä mitä tekee, mutta ilmoitti että hänen täytyy tehdä se. A:n käytöksestä ja aiemmista sanomisista johtuen vanhemman rikoskonstaapelin oli aukaistava WC:n oven lukitus ulkopuolelta. Tällöin havaittiin, että A oli pesualtaan edessä seisomassa ja työntämässä molemmin käsin tabletteja suuhunsa. Rikoskonstaapeli tarttui A:n käsiin ja esti tätä työntämästä tabletteja suuhunsa. Tämän jälkeen A kannettiin ulos talon kuistille, missä häntä pidettiin käsistä kiinni, jotta hän ei työntäisi lääkkeitä suuhun. Paikalle kutsuttu toinen poliisipartio kuljetti A:n muutaman kilometrin päähän, missä hänet siirrettiin sairausauton kyytiin.

Lahden kihlakunnan poliisilaitos otti A:n säilöön ulkomaalaislain perusteella maasta poistamisen täytäntöönpanoa varten 18.10.2007. Lahden käräjäoikeus jatkoi säilöönottoa 18.10.2007 tekemällään päätöksellä.

A siirrettiin Helsingin säilöönottoyksikköön 19.10.2007, minkä jälkeen asian käsittelystä vastasi Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen ulkomaalaispoliisi.

3.2

Ratkaisu

3.1

Ulkomaalaisviraston menettely

Asiassa on ensinnäkin kysymys siitä, toimiko Ulkomaalaisvirasto virheellisesti, kun se siirsi 28.9.2007 jätetyn uuden turvapaikkahakemuksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jossa aikaisempi turvapaikkahakemus oli käsiteltävänä.

Saadun selvityksen mukaan Ulkomaalaisvirasto toimitti 2.10.2007 A:n 28.9.2007 jättämän uuden turvapaikka- ja oleskelulupahakemuksen uutena selvityksenä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Toimenpide on kirjattu korkeimman hallinto-oikeuden valitusluvan hylkäävään päätökseen. Maahanmuut-

tovirasto katsoo selvityksessään, että se on toiminut lain mukaisesti siirtäessään uuden hakemuksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jossa A:n valituslupahakemus sekä käännyttämisen täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus oli tuolloin käsiteltävänä.

Ulkomaalaislain 102 §:n 2 momentissa todetaan, että jos uusi turvapaikkahakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa. Hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) mukaan edellä mainitun lainkohdan tarkoituksena on selventää sitä seikkaa, että samaan aikaan ei voi olla vireillä useita samaa asiaa koskevia turvapaikkahakemuksia. Siinä todetaan, että jos uusi hakemus tehtäisiin asian ollessa vireillä, hakemus katsottaisiin vireillä olevan hakemuksen täydentämiseksi ja hakijan esittämät tiedot toimitettaisiin sitä käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä.

Ulkomaalaisvirasto toimi asiassa näin ollen mielestäni lain edellyttämällä tavalla. Asia ei tästä syystä anna aihetta oikeusasiamiehen enempiin toimenpiteisiin.

3.2

Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen menettely

Asiassa oli mielestäni myös epäselvää se, oliko Lahden kihlakunnan poliisilaitos tosiasiasa saanut huhtikuussa 2007 korkeimmalta hallinto-oikeudelta tiedon, jonka mukaan korkein hallinto-oikeus ei myönnä A:lle valituslupaa.

Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen selvityksen mukaan Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen vanhempi rikoskonstaapeli B tiedusteli 3.4.2007 korkeimmalta hallinto-oikeudelta sitä, tullaanko A:n maasta poistamista koskevassa asiassa tekemään täytäntöönpanokieltopäätös. Korkeimmastahallinto-oikeudesta ilmoitettiin B:lle, että asiassa ei ole tehty eikä tultaisi tekemään täytäntöönpanokieltopäätöstä. Tämän jälkeen A kutsuttiin Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle maasta poistamisen valmistelujen aloittamiseksi.

Asiassa ei ole ilmennyt oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

3.3

Johtopäätös

Olen tutkinut asianne, mutta en ole havainnut siinä oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Totean kuitenkin yleisellä tasolla, että olen eräässä aikaisemmassa ratkaisussani (21.2.2007, dnro 3918/4/05) kiinnittänyt sisäasiainministeriön huomiota maastapoistamispäätösten täytäntöönpanon aloittamisen ajankohtaan liittyviin epäkohtiin. Voin näin ollen yhtyä Maahanmuuttoviraston nykyessä olevan asian johdosta antamassaan lausunnossa esittämään näkemykseen, jonka mukaan *"Maasta poistamisesta vastaavan viranomaisen sekä kansainvälistä suojelua hakeneen ulkomaalaisen kannalta on ongelmallista, että vallitsee epätietoisuus siitä, tuleeko KHO myöntämään täytäntöönpanokiellon vai ei, vaikka valituslupan hakeminen KHO:sta ei edellä todetun mukaisesti sinällään estä käännytyspäätöksen täytäntöönpanoa. Kun on kyse kansainvälistä suojelua hakeneen ulkomaalaisen oikeusturvan kannalta keskeisestä maasta poistamispäätöksen täytäntöön-*

panosta, Maahanmuuttovirasto esittää Sisäasiainministeriölle harkittavaksi, tulisiko päätöksen täytäntöönpanoa koskevia ulkomaalaislain määräyksiä (200§ ja 201§) lakimuutoksella selkiyttää".

Pyydän sisäasiainministeriötä ilmoittamaan minulle 28.8.2009 mennessä, mihin mahdollisiin toimenpiteisiin Maahanmuuttoviraston esitys antaa aihetta. Lähetän tässä tarkoituksessa sisäasiainministeriölle jäljennöksen tästä ratkaisusta tiedoksi.